

Gyakorlat:

Visszaélés-bejelentési eszköz

Ország:

Ausztria

A gyakorlat kategóriája:

- Rendszerek és eszközök

Kapcsolat:

- A gazdasági és korrupciós bűncselekmények ügyében eljáró központi ügyészség
- www.justiz.gv.at/wksta/
- +43 1 526 36 86

Elhárított családi kockázat(ok)

- Összeférhetetlenség
- Közbeszerzési eljárások megkerülése vagy manipulálása
- Kettős finanszírozás
- Összejátszás
- A projektköltségek manipulálása
- Egyéb

Háttér és célkitűzés(ek)

Ausztria gazdasági és korrupciós bűncselekmények ügyében eljáró ügyészsége (PPO) a korrupció elleni küzdelem részeként 2013-ban elindította a visszaélést bejelentő személyeknek szánt anonim eszközt. Az eszközhöz e-mail-cím tartozik, amely lehetővé teszi a visszaélést bejelentő személyekkel való kommunikáció további pontosítások kéréséhez. A kezdeti kísérleti szakaszt követően a rendszer 2016 óta véglegesen létrejött, a törvény pedig a rendszerről és annak feladatáról szóló bekezdéssel egészült ki (az ügyészségről szóló törvény 2a §-ának 6. bekezdése).

Bűnszervezetek gyakran csak úgy fedhetők fel, ha a visszaélést bejelentő személyek kellő védelemben részesülnek a negatív következményekkel szemben. A visszaélést bejelentő személyeknek szánt eszköz biztosítja a visszaélést bejelentő személyek anonimitását és fokozza a gazdasági bűncselekmények bejelentését.

Az eszköz célja, hogy a PPO vizsgálóbiztosai közvetlen kapcsolatba kerülhessenek a visszaélést bejelentő személyekkel. Ez növeli a bűncselekmények ügyében lefolytatott büntetőeljárások eredményességét.

A gyakorlat ismertetése

Az eszközt a visszaélés-bejelentési rendszerek EU-n belüli egyik vezető szolgáltatója, a Business Keeper (<https://www.business-keeper.com/>) BKMS rendszerét használó, anonim elektronikus levelezési rendszerként hozták létre.

Az eszköz arra biztatja az állampolgárokat, hogy a munka- vagy magánközegükön belüli gyanús észrevételeket a Szövetségi Igazságügyi Minisztérium honlapjáról elérhető linken keresztül jelentsék. A rendszer műszaki megvalósítása garantálja, hogy a beadványok forrása ne legyen visszakövethető. A visszaélést bejelentő személyek jogosultak annak eldöntésére, hogy anonimitásban szeretnének-e maradni vagy azonosítani szeretnék magukat a vizsgálóbiztosoknak.

Ha a vizsgálóbiztosoknak a benyújtott információk alapján további kérdéseik merülnek fel, az eszközön belüli e-mail-cím használatával közvetlenül felvehetik a kapcsolatot a visszaélést bejelentő személyekkel. A

visszaélést bejelentő személyek személyazonossága védett marad a folyamat során.

A postai úton vagy más csatornákon kapott anonim információk megszerzésével ellentétben az ügyészeknek így lehetőségük van arra, hogy további információkat kérjenek, amelyek felhasználhatók az állítások megerősítéséhez és esetlegesen vizsgálat indításához.

Ausztria büntető törvénykönyvének megfelelően több konkrét kategóriában nyújthatók be információk:

- korrupció,
- pénzügyi bűncselekmények,
- jóléti csalás,
- csalárd számvitel,
- tőkepiaci bűncselekmények, valamint
- pénzmosás.

A bejelentési folyamat az alábbi négy lépésből áll. A bejelentő személy:

1. köteles elolvasni a személyazonosságának védelmével kapcsolatos tájékoztatást;
2. a „korrupció”, „pénzügyi bűncselekmények”, „jóléti csalás”, „csalárd számvitel” vagy „tőkepiaci bűncselekmények” és „pénzmosás” címszavakat tartalmazó listából kiválasztja bejelentésének fő kategóriáját;
3. saját szavaival ismerteti az ügyet, és előre meghatározott kérdésekre válaszol, például a bekövetkezett károokra és az incidens helyére vonatkozóan, dokumentumok feltöltésére is van lehetősége; és
4. felkérést kap arra, hogy hozzon létre e-mail-címet a vizsgálóbiztosokkal folytatandó kommunikációhoz.

Az e-mail-cím létrehozása nem teszi szükségessé a bejelentés benyújtását, inkább a fent felsorolt első három lépés utáni fakultatív lépés.

A visszaélést bejelentő személytől konkrétan azt is megkérdezik, hogy anonimitásban szeretne-e maradni. Úgy is dönthet, hogy kulcsfontosságú tanúként kezeljék, ha érintett volt a bejelentett bűncselekményben.

A személyt emlékeztetik arra, hogy a közölt információk és a benyújtott dokumentumok alapján azonosítható lehet, és így különleges gondosságra van szükség, például az e-mail-címhez tartozó álnévének kiválasztásakor, vagy azzal, hogy nem fedje fel a vádlottal való kapcsolatát az ügy ismertetésekor. Az eszköz kifejezetten óva int attól, hogy az adott személy a bejelentéshez munkahelyi számítógépet használjon.

A bejelentés benyújtását követően a visszaélést bejelentő személy hivatkozási számot kap a benyújtás visszaigazolásként.

A bejelentés a PPO-hoz érkezik be, ahol jelenleg négy szakképzett ügyész foglalkozik a beérkező bejelentésekkel. Ügyészi szakértelmükön felül a vizsgálóbiztosok a Business Keeper alapképzésében is részesültek a BKMS rendszer kezelésével kapcsolatban, és rendszeresen részt vesznek a releváns témakörökkel (például a visszaélést bejelentő személlyel való kommunikációval) kapcsolatos tanfolyamokon.

A visszaélést bejelentő személlyel folytatott kommunikáció során a vizsgálóbiztosok is anonimitásban maradnak, hogy ők is védelemben részesüljenek.

A „négy szem elve” szerinti felülvizsgálat lehetővé tétele érdekében minden bejelentést két ügyész értékeli. A PPO azonnal megfelelő intézkedéseket határozhat meg, vagy a bejelentést másik szervezeti egységhez továbbíthatja, ha az a felelősségi körén kívül esik. Ha a bejelentést érdeminek ítéli, a PPO vizsgálatot indít. Ha a bejelentés nem olyan ügyet ismertet, amely további intézkedést igényel, az ügy lezárul. A visszaélést bejelentő személyt tájékoztatják az intézkedésekről, de részletes tájékoztatásban nem részesül. Mivel a visszaélést bejelentő személyek személyazonossága nem ismert, nem feltétlenül jogosultak arra, hogy tájékoztatást kapjanak a vizsgálatról, például a potenciális sértettek vonatkozásán.

A BKMS rendszer egyúttal ügykezelő rendszer is. A bejelentésekhez tartozó kommunikációt és

dokumentumokat a rendszer biztonságosan és elektronikusan tárolja. Vizsgálat indítása esetén a releváns információk könnyen továbbíthatók.

Az eszközt folyamatosan tökéletesítik, például a visszaélést bejelentő személyekkel közölt információk kiigazításával és a rendszer vizsgálóbiztosok általi használatának megkönnyítésével.

Egyedi jellemzők

- A visszaélést bejelentő személyek anonimitása.
- A visszaélést bejelentő személlyel a rendszeren belüli e-mail-címen keresztül lehet kommunikálni.
- Titkosított kommunikáció.
- Kizárólag a PPO külön munkacsoportja számára biztosított hozzáférés, a Business Keeper szolgáltató vagy más harmadik felek számára nem.
- A rendszer a visszaélést bejelentő személyre vonatkozó technikai információkat (például az IP-címet) nem tárolja.
- A rendszer az egész világon, a hét minden napján, napi 24 órában elérhető.
- A rendszer a visszaélést bejelentő személyeket többször emlékezteti arra, hogy amennyiben anonimitásban akarnak maradni, ne tegyenek közzé olyan információt, amely azonosíthatóvá teszi őket a bejelentésben.

Kimenetek és eredmények

Az eszköz elindítása óta az osztrák igazságszolgáltatás tudatossága jelentősen megváltozott: a visszaélést bejelentő személyek védelme és bátorítása az Ausztriában bekövetkezett közelmúltbeli súlyos korrupciós ügyek miatt lett elismert ügy.

2019 végén a honlapot több mint 600 000 alkalommal keresték fel, ami naponta átlagosan közel 300 hozzáférést jelent. 9 345 bejelentésre került sor, és 6 210 esetben a visszaélést bejelentő személy élt azzal a lehetőséggel, hogy e-mail-címet hozott létre a további kommunikációhoz.

A beérkezett bejelentések alapján 679 vizsgálat indult. 66 vádat emeltek a bíróság előtt; a PPO-hoz intézett 48 bejelentésben a kapott információ újdonság volt. 93 bejelentést folyamatban lévő eljárás során tettek.

Az alábbi kategóriákban tettek bejelentést:

- 17,02% korrupció,
- 19,45% szociális csalás,
- 16,82% pénzügyi bűncselekmény,
- 22,21% adóbűncselekmény,
- 0,62% csalárd számvitel és tőkepiaci bűncselekmény, valamint
- 2,49% pénzmosás,
- 21,39% a fent felsorolt témák egyikébe sem sorolható „egyéb” ügy volt.

Fő sikertényezők

- A visszaélést bejelentő személyek anonimitásának biztosítása.
- Tapasztalattal rendelkező eszközszolgáltatókkal való együttműködés.
- A bejelentések tekintetében illetékes ügyészek képzése.
- Az eszköz bevezetésével kapcsolatos kommunikáció a médiában és a PPO honlapján.

Felmerült kihívások és levont tanulságok

- A jogalap, azaz a törvény paragrafusa kulcsfontosságú a bejelentések népszerűsítéséhez, valamint annak garantálásához, hogy az információkat fel lehessen használni bírósági eljárás során.
- A bevált eszközszolgáltatóval való együttműködés biztonságos adatkezelést és strukturált ügykezelést biztosít.
- Az eszköz létezésével és használatával kapcsolatos megfelelő kommunikáció, valamint az információk kezelése kulcsfontosságú a bejelentések ösztönzéséhez.

Az átadhatóság lehetősége

- Ugyanazon eszközszolgáltató vagy egy hasonló eszközszolgáltató rendszerét más országok/hatóságok könnyen beépíthetik.
- Az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről szóló irányelv (más néven: a visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló irányelv) elfogadása miatt, amely valamennyi tagállam számára előírja, hogy hozzanak létre a jogsértések bejelentésére szolgáló csatornát, ez a gyakorlat útmutatóként szolgálhat (az irányelvet 2021 decemberéig kell átültetni a nemzeti jogba).
- Az anonimitás biztosítása jogilag nem lehetséges minden tagállamban.